

UDC:81'22

SEMIOLGY ISSUES IN THE CONTEXT OF VISUAL COMMUNICATION
PROBLEMATICA SEMIOLOGIEI ÎN CONTEXTUL COMUNICĂRII
VIZUALE

HADJI-BANDALAC Mariana, university lecturer, Technical University of Moldova
HADJI-BANDALAC Mariana, doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion.Creangă”, lector universitar, Universitatea Tehnică din Moldova, Chișinău,
Republica Moldova

Abstract: *Within the university education process, visual communication is an important component in the training of architecture students, bringing to the knowledge, facts, messages, information that need to be continuously decoded. Currently, the variety of information from various images and products, objects, visual forms increases in a well-determined relationship with the number of signs, also presenting different degrees of difficulty not only in designing but also receiving them. The methodological basis for studying visual signs and the meaning of messages encoded by language is visual semiology or semiotics. Due of the new trends, the ways of perceiving visual communication in the professional training of architects remain a current issue, contributing to the formation of knowledge skills and abilities to receive, perceive and form the vision of the world.*

Keywords: *semiology, semiology issues, visual communication, architecture students.*

Rezumat. *În cadrul procesului de învățământ universitar, comunicarea vizuală reprezintă o parte componentă importantă în formarea studenților arhitecți, aducând la cunoștință fapte, mesaje, informații care necesită a fi decodificate continuu. În prezent,*

varietatea informației din diversele imagini și produse, obiecte, forme vizuale crește într-un raport determinat cu numărul de semne, prezentând, totodată, grade diferite de dificultate nu numai în conceperea, dar și în receptarea lor. Baza metodologică de studiere a semnelor vizuale și a semnificației mesajelor codificate prin limbaj o constituie semiologia sau semiotica vizuală. Datorită noilor tendințe, modalitățile de percepere a comunicării vizuale în formarea profesională a arhitecților rămân a fi o problemă actuală, contribuind la formarea competențelor de cunoaștere și a capacităților de receptare, percepere și la formarea viziunii despre lume.

Cuvinte-cheie: *semiologie, problematica semiologiei, comunicare vizuală, semn, studenți arhitecți.*

„Marele salt de la natură la cultură începe cu imaginarea simbolului”

H. Wald

Introducere

Această lucrare explorează elementele structurale, estetice și semantice ale comunicării vizuale. Problema semioticii este studiată din diverse perspective și raportată la interdisciplinaritatea unor științe precum filosofia, estetica, psihologia, sociologia, proxemica, arta, politologia etc. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor și mijloacelor de explorare a mediului, comunitatea modernă și postmodernă cuprinde o serie de semne vizuale, simboluri ce fac parte din diverse sisteme de comunicare. Analizând semnele, simbolurile, semnificațiile, înțelesurile elementelor utilizate în limbajul atât vizual, cât și arhitectural, dar și expresia artistică a construcțiilor din diverse epoci cu interpretări simbolice, observăm că complexitatea formelor arhitecturale transmite un mesaj, o informație codificată. În activitatea artistică a fiecărui student predomină preocupările constante pentru recunoașterea înțelesului în diverse contexte prin asocierea elementelor, formelor, culorilor, liniilor, semnelor, care reprezintă bogăția semantică a limbajului vizual. Pentru a identifica poziția corectă a obiectelor, elementelor în ansamblu și semnificațiile acestora în sistemele de comunicare vizuală studenții arhitecți trebuie să aibă un bagaj bogat de cunoștințe din toate domeniile culturii. În viziunea noastră, fiecare student poate vedea și observa într-o formă, obiect și reprezentare mai multe înțelesuri, mesaje, semnificații ale vizualului.

Adesea produsele vizuale au o încărcătură simbolică cu o adresare directă sau enigmatică, neexploată în același timp. *Astfel, având prejudecăți adesea eronate față de fenomenele și complexitatea vizualului, analiza semiotică ne oferă demersuri intelectuale și adevăruri revelate de a percepe sensul mesajelor vizuale impresionante, preluându-le și aplicându-le cu ușurință în practică.* Dezvoltarea comunicării vizuale prin activități didactice din cadrul instituțiilor superioare ne ajută să *cizelăm posibilitățile de interpretare, creare și receptare a formelor vizuale.*

Metodologie și metode

Cu ideea de a răspunde cerințelor profesionale, încercăm să reprezentăm o sintetizare a posibilităților de exprimare și interpretarea comunicării vizuale, pornind de la conținutul și ideile fundamentale ale acestora din perspectivă semiotică. Pentru a decodifica sensul acestor mesaje, un rol aparte îl joacă nivelul pregătirii și orizontul de informare în domeniul cercetat. Abordând datele esențiale ale problemelor

semiologice în comunicarea vizuală prin identificarea semnelor relevante, putem descoperi sensul limbajului dat, sensul formelor interpretate.

Numeroase cercetări [6], [8], [1] au arătat că *semiologia*, cunoscută ulterior drept *semiotica*, reprezintă știința care studiază semnele lingvistice și nonlingvistice, codurile sistemelor de comunicare și felul în care activează acestea. Marele lingvist elvețian Ferdinand de Saussure, cunoscut drept fondatorul lingvisticii moderne, în cercetările sale este preocupat de *semiologie*, ca domeniu al lingvisticii, adică de teoria semnului lingvistic. Acceptată și urmată de filozofii americani Ch. Peirce (1839-1914) și Ch. W. Morris (1901-1979), semiotica își face apariția în 1960 în Franța, axată pe problemele și fundamentele comunicării lingvistice, artistice și sociale, pe relația celor doi termeni semnificant-semnificație, noțiunea de sistem de comunicare și modul de alcătuire al acestuia etc. La dezvoltarea acestei științe, Morris a adus o contribuție cu lucrări remarcabile în domeniul dat, precum *Fundamentele teoriei semnelor* (1938), *Semne, limbaj și comportament* (1946), *Estetica și teoria semnelor* (1939), *Semnificat și semnificant – studiul relațiilor dintre semne și valori* (1964), *Scieri despre teoria generală a semnelor* (1971), care includ o filosofie a limbajului, semnului și relațiilor formale cu reprezentanții și utilizatorii acestuia, considerând semiotica formată din sintactică (corelația dintre semne), semantică (relația semn – semnificat, semn – simbol), pragmatică (relația dintre semne și utilizatori). O sinteză teoretică bazată pe sistemele și procesele de comunicare a constituit-o literatura esteticianului italian U. Eco, cu o referință în teoria semnelor – *Semiotica și filosofia limbajului* (1984). În același sens, autorul a reexaminat și adoptat structuralismul în *Structura absentă* (1968) și *Tratatul de semiotică generală* (1982) etc. Viziunea informațională în estetica și simbolică lui U. Eco implică integrarea semnificativă a comunicațiilor culturale.

Semiologia, după cum susține Dan Mihăilescu, reprezintă o *ramură a logicii simbolice*, fiind în curs de evoluție, care acordă o atenție deosebită studierii genezei și funcționării diverselor sisteme de semne introduse în sfera comunicării, investigând limbaje sau Gestalt-uri cu semnificații specifice unor domenii [5, p. 35]. Ch. Peirce, considerat fondatorul pragmatismului și al semioticii moderne, identifică acest concept ca disciplină a fenomenelor semiotice, iar cercetările sale au evidențiat că *procesul semiotic reprezintă o relație între trei componente: semnul însuși, obiectul reprezentat și interpretantul* [6, p. 43].

În aceeași ordine de idei, Barbu M. analizând problema semioticii arhitecturale menționează că semiotica reprezintă o *filosofie a interpretării simbolurilor, o cheie de descifrare sublimă a conținuturilor esențiale ale limbajului artistic, care cuprinde în sine adevăruri spirituale revelate multora, dar și adevăruri revelate doar autorului însuși* [2, p. 7].

În acest sens, James Stevens Curl, fiind profesor la De Montfort University, arhitect și un important istoric în arhitectură, totodată, autorul multor publicații precum *Oxford Dictionary of Architecture, The Art and Architecture of Freemasonry, Classical Architecture. An Introduction to its Vocabulary and Essentials*, susține că această știință cercetează felul în care funcționează semnele în comunicare și este percepută ca fiind de importanță majoră în arhitectură. În viziunea autorului, mediul

arhitectural, văzut ca un sistem de comunicare de semne și simboluri, presupune cunoașterea semantică a mesajelor, codurilor vizuale. Printre inițiatorii acestor teorii (*școli semiologice*) se numără arhitecții Sert și Venturi, care au fost influențați de arhitectul german G. Semper [9, p. 604].

Cu referință la problemele semioticii, F. Saussure, fiind preocupat mai cu seamă de trăsăturile semnelor, prezintă legătura dintre semnificant și semnificat, diferența dintre semn și simbol, considerând limba o formă în care diversele semne au un caracter arbitrar, susținând, totodată, că sistemul lingvistic este creat și capătă valoare numai în societate. Semnificantul reprezintă imaginea mentală, materială, fonică a semnului, forma grafică, iar semnificatul – conținutul semantic al semnului, semnificație [8, p. 962].

Precizăm că pot fi detectate semiotici particulare axate pe studiul semnelor ca parte semnificativă a procesului de comunicație și semiotică generală considerată de natură filosofică, care subliniază categoriile generale ale variatelor sisteme ce pot fi comparate. În viziunea lui U. Eco [Apud 8, p. 991], semioticele particulare includ gramatica unui sistem particular de semne, caracteristic unui grup, domeniu etc.; de exemplu, gramatica limbajului gestual al surdo-mușilor, gramatica indicatoarelor stradale ș. a. În aceeași ordine de idei, identificăm multiple direcții de dezvoltare ale semioticii: semiotica cognitivă (Per Aage Brandt, C. S. Peirce, John Deely și U. Eco), semiotica finită (Cameron Shackell), verbală, nonverbală, literară, vizuală (Groupe și Goran Sonesson), semiotica filmului (Christian Metz), teatrală (Keir Elam), muzicală (B. Cazimir, N. Ruwet), picturală, urbană, arhitecturală, socială, medicală, computațională, a dreptului, matematicii, fizicii etc.

Rezultate și discuții

În contextul acestor reflecții, constatăm că semiotica este știința universală care cercetează teoria generală a semnului, simbolului, codului în sisteme de comunicare socială, reprezintă un domeniu al identificării relației semnificat (constituind, totodată, imaginea semnificantului) – semnificant – interpretant. În cazul unei semiotici particulare, studiul semnificației semnului specific sistemului de comunicare a unui domeniu aparte actualizează distincții semnificative ale unei producții culturale. În ultimele decenii, evoluția culturală a imaginilor, obiectelor, formelor semiotice alcătuiesc structuri simbolice cu o depășire interpretativă și expresivă. Produsele date, definite prin semne codificate, sunt rezultatul valorizat și consumat atât de interpret, producător, cât și consumator. Totuși, cercetările teoretice ale semioticii în artă s-au centrat pe problemele limbajului, ordonarea și echilibrarea formelor în timp și spațiu, precum și pe conținutul semantic al acestor semne și simboluri.

Abordarea problemelor semiologice este determinată de o analiză profundă, de regulile sintactice, semantice și pragmatice ale semnelor perceptive, estetice, iconice, simbolice etc. În procesul de analiză semiotică, ramura care se ocupă de cercetarea sensurilor, semnificațiilor unui limbaj, fie verbal, vizual sau arhitectural se numește *semantică*. Autoarea Barbu M. face *legătura direct între semn și semnificație, trimițând la obiect ori la aria sa de înțelesuri* [2, p. 13], având o anumită amploare la procesul de codificare și de descifrare a limbajului. În același timp, analiza sintactică

se referă în mod direct *la regulile și principiile care gestionează o construcție de limbaj nu doar lingvistic, dar și artistic, decodificând tehnica relaționării semnelor și simbolurilor în structuri semnificative, care sunt specifice limbajului dat* [Ibidem, p. 13], iar pragmatica studiază modul în care utilizatorul limbajului vizual percepe și interpretează contextul de comunicare a semnelor, mai cu seamă, acțiunea istorică, culturală, tradițională, spirituală, simbolică, stilistică etc. și implicațiile construcțiilor lingvistice. În această ordine de idei, pragmatismul, după Ch. S. Peirce [8, p. 809], reprezintă *doctrina semnificației logice, iar semnificația unui lucru sau concept nu e altceva decât ansamblul de acțiuni al obiceiurilor pe care suntem gata să le punem în act.*

În viziunea autoarei E. Țărnă [6, p. 34], criteriul fundamental al *școlii semiotice*, în baza căruia se analizează sistemul de comunicare, îl constituie *mesajul, ca o construcție a semnelor care, prin interacțiunea cu receptorii, produce înțelesuri.* În dorința de a descifra mesajul transmis, receptorul, citind, privind sau analizând, încearcă să descopere și să perceapă înțelesul ideii. În lucrarea sa *Bazele comunicării* sunt expuse modelele școlii semiotice, a marilor filosofi precum Peirce, Ogden, Richards și Saussure care prezintă relațiile stabilite între elementele procesului de comunicare (emițător, receptor, mesajul, codul, calea de transmitere a mesajului, ideii). Astfel, autoarea susține că *modelele semiotice iau în considerare dubla situație (informațională și simbolică) a mesajului, acestea situându-se la intersecția celor două procese - de comunicare și de reprezentare.* Diferite texte, imagini, forme transmit prin importanța sa aceeași informație, dar, totodată, receptorii diferitor culturi descifrează și interpretează variat același mesaj. Autoarea argumentează această situație prin faptul că *nu este un efect al eșecului de comunicare, ci al diferenței de orizonturi culturale* [6, pp. 34-35].

Deci sensurile aceleiași imagini, forme, semne, simboluri, noțiuni în variate culturi, diferă radical, uneori asociate cu mai multe semnificații, având un raționament coerent în cultura epocii respective sau ale unei comunități umane. Din această perspectivă, analizăm construcțiile arhitecturale care reprezintă, de asemenea, un set de semne complexe sau coduri cu proprietăți specifice, vizuale, istorice, filosofice, semiotice, logice, estetice urmărind, în același timp, aspectul practic și utilitar. O unificatoare viziune asupra vizualului și în conceperea operelor prin semne pornește de la intențiile artistului, autorului către receptor, formându-se dialogul comunicării. În acest context, autorii B. Callieri și L. Frighi [Apud 5, p. 37] susțin că *intenția joacă rolul principal în comportamentul informațional atât în cazul creatorului, cât și al beneficiarului artistic.*

În viziunea matematicianului american Norbert Wiener, componența semnelor în sistemul de comunicare creează informații definite în raport cu un emițător și un receptor, iar, după filosoful german M. Bense, conexiunea dintre semne formează mesaje estetice alcătuite din culoare, luminozitate, volum, formă, numite elementele structurii: *semnele* [Ibidem].

Acordând o atenție deosebită elementelor de arhitectură simbolică, autoarea M. Barbu susține că arhitectura în prezent, prin intermediul semioticii, *își recuperează bogăția de elemente semnificative, pe care de multă vreme părea că le pierduse,*

mulțumindu-se cu stadiul grafic și fotografic, impactul la nivelul imaginii prevalând cu mult asupra sensurilor profunde și a simbolisticii culturale, artistice și spirituale care nu a lipsit de fapt niciodată din limbajul arhitectural [2, p. 5].

Numeroase studii au demonstrat că trăsăturile formelor arhitecturale, sugerând adesea unele fapte, împrejurări, evenimente precum și concepte, idei, semnificații simbolice, păstrându-se până în prezent, au capacitatea de a transmite valoarea lucrurilor și a culturii. În arta vizuală, inclusiv în arhitectură, diversele contexte și asocieri dintre linii, forme, culori creează senzații de dinamică, echilibru, mișcare, iluzii optice, și în același timp, un dialog al comunicării vizuale între interpret (arhitect, în cazul dat) și receptor. Sensul structuralist și contextual al semnului impune logica organizațională a fenomenelor.

În aceeași ordine de idei, în cercetările sale psihologul american Margaret Naumburg utilizează ca metodă desenul și pictura la psihonevrotici, ulterior constatând că semnele simbolice pornesc de la linii libere, forme plastice, triunghiulare, forme genitale masculine și feminine etc. În urma unui experiment în baza testului Rorschach s-a demonstrat că în funcție de caracterul și formația personalității, aveau diverse predilecții în alegerea criteriului semantic. Primele persoane investigate au fost bolnavii psihici, „maniaci” care sunt entuziasmați de culoare și, în același timp, denotă sensibilitate, instabilitate și reacții emoționale, iar „depresivii”, fiind persoane introvertite, tind spre formă [Apud 5, p. 37].

Toate formele vizuale au la bază jocul de linii, proporții, diversitatea dimensiunilor, culorilor ce formează întregul, unitatea, făcându-ne să căutăm mereu analogii sau trăsături comune cu realul. Aceste semne reprezintă mijloace plastice de expresie reformulând propriile poziții semantice. Un bun exemplu putem lua din simbolica picturii bizantine, care poartă în sine semnificații profunde, evidențiind legătura dintre om și Creator, dar nu reflectarea nemijlocită a realității sesizate. De asemenea, concentrându-ne pe comunicarea arhitecturală, putem sesiza că instituțiile cu caracter religios (biserica, catedrala) transmit, la rândul lor, o narațiune sacră, semn al comuniunii umane cu Divinitatea, iar forța de concentrare a arhitecturii postmoderniste urmează expunerea ordinii, adesea aleatorie.

Principiile gândirii psihologice ale lui Rudolf Arnheim, teoretician în artă, adept al teoriei *gestalt-ului* și în domeniul cercetării perceptive, au fost concepute în baza unor experimente aplicate în domeniul percepției senzoriene. Gestaltismul este numele școlii psihologice înrudite cu arta, apărută în Germania la începutul secolului al XX-lea, fiind de importanță majoră în scrierile lui Max Wertheimer, Kurt Koffka și Wolfgang Kohler. În traducere din limba germană „Gestalt” înseamnă *formă, configurație în psihologie* [1, pp. 14-15]. În sens filosofic și psihologic, gestaltismul accentuează principiul integralității, potrivit căruia *fenomenele nu trebuie studiate izolat, ele alcătuind ansambluri structurale inseparabile*. Gestaltiștii consideră că cunoașterea realității fenomenelor și caracteristicilor proprii, necesită adesea perceperea valorii desăvârșite și a semnificațiilor semantice care depind de experiența individuală [1, p. 451]. În același timp, Arnheim studiază interacțiunea artei și arhitecturii pe modele spațiale concentrice și de rețea. În viziunea sa și a multor

teoreticieni gestaliști, *aspectul oricărui element depinde de locul și funcția acestuia într-o schema generală* [Arnheim, p. 15].

Din perspectiva semiotică și psihologică, funcția simbolică a semnelor este strâns legată de limbaj și de diversele forme de comunicare: verbală, vizuală, gestică etc. Cercetările efectuate au demonstrat că în evul mediu pentru a decodifica semnificația operelor de artă se apela la *simbolică numerelor, culorilor, iar în cazul construcțiilor arhitecturale, la așezarea acestora după punctele cardinale, la emblematica ornamentală, al căror conținut semantic fixa gradul de intenționalitate a autorului la o anumită semnificație* [5, p. 38]. Fiind o modalitate de expresie a unor senzații, sentimente, idei, informații, comunicarea operelor de artă și a imaginilor vizuale presupune o varietate de abordări interdisciplinare, totodată, determinată de diverse semne, simboluri, coduri etc. În domeniul artei, perceperea, decodificarea și utilizarea semnelor, simbolurilor, imaginilor, formelor adesea subliniază fenomene, obiecte reale, culturale, tradiționale, istorice sau sensuri metaforice.

După D. Mihăilescu, semnul reprezintă *o realitate care se referă la o altă realitate reînviată, reamintită și descrisă cu multă măiestrie artistică* [Ibidem, p. 35]. Deci, în domeniul artei semnele urmează un proces de gândire specifică în scopul descoperirii adevărului. În aceeași ordine de idei, C. Cucoș afirmă că în cazul artelor vizuale *semnul nu este ales oricum și dispus oriunde, el capătă forța expresivă maximă numai într-un anumit punct al discursului (în aceasta și rezidă marea artă)* [3, p. 51].

Definiția oferită de dicționarul de artă pentru termenul *semn* (plastic) denotă: 1. Element perceptibil senzitiv care servește comunicării. 2. Formă percepută vizual ca prezentare a unui „lucru” concret, a unei anumite idei și capătă semnificație în contextul compozițional din care face parte. 3. Simbol, care necesită cunoașterea consensului stabilit [7, p. 242].

În accepțiunea lui Picasso, *semnul nu se inventează, în realizarea sa trebuie să tindem spre asemănare. Tot aici autorul susține că „arta este limbajul semnelor”* [Ibidem, p. 243]. Ținând cont de cele menționate mai sus, vorbim despre H. Wald care afirmă că *semnele sunt create de om, un lucru devine semn din clipa în care încetează să mai fie interesant prin ceea ce prezintă și începe să fie interesant prin ceea ce reprezintă, din clipa în care materialitatea lui sensibilă întruchipează o idee care nu poate fi decât inteligibilă* [Ibidem].

Concluzii

Concluzionăm că procesul comunicării vizuale presupune transmiterea mesajului, ideii, informației semantice prin intermediul semnelor, simbolurilor, codurilor etc. Toate aceste dimensiuni semantice au condus la expresivitatea și evidențierea limbajului vizual. Cu toate acestea, frumosul formelor arhitectonice analizate de esteticieni includ în sine semnificații profunde și suprapuneri de limbaje supuse unei analize denotative, iar pentru semioticieni – unei analize conotative.

Prin urmare, privind conținutul și producerea semnelor Ch. S. Peirce le clasifică în *iconi* (bazat pe asemănarea cu realitatea), *indici* (cu referință la ceva, ex.: *indicator de drum*) și simbol (semn fără legătura fizică sau asemănare cu obiectul, ex.:

steagul). Dintre semnele iconice fac parte semnele figurative (iconi naturali care trimit direct la semnificantul lor) și nonfigurative, numiți și iconi logici (ca ex.: *semnele plastice și vizuale arbitrare*) [9].

În prezent, comunicarea vizuală, precum și arhitecturală ca și celelalte sisteme de comunicare, cuprinde multiple semne și coduri care semnifică ceva sau transmit o informație, un mesaj despre realitatea, adevărul acestuia. În comunicarea vizuală, semiotica deschide noi perspective în examinarea științifică a esenței gramaticale, urmărind morfologia și sintaxa formelor distinse în operele de artă tehnică, arhitecturală precum și în diversele reprezentări vizuale. În perceperea sensului formelor arhitecturale, imaginilor, tuturor reprezentărilor vizuale, urmărim analiza unei legități care aspiră la logică, numită *legitatea forțelor mobile, mecanica estetică* [4, p. 188]. Formele ca identificare și esențializare a întregului semnificativ îmbină mai multe criterii de analiză pornind de la genuri, poziția lor în întreg (întregul operei, obiectului), aspectele caracteristice unui stil, unei perioade, definirea funcțiunii, culturii, mișcării etc [4, pp. 189-191].

Am ales câteva exemple precum Turnul Eiffel din Paris – simbol al Franței, Acropola din Atena, Statuia libertății, care reprezintă simbolul libertății pentru poporul Statelor Unite ale Americii și, recunoscut în toată lumea, Big Ben – simbolul Londrei etc. pentru a evidenția importanța simbolului care presupune o serie de înțelesuri prin discuții comparative și observații interculturale. Interpretarea complexității construcțiilor actuale evidențiază tot mai mult mișcarea, viteza și dinamica existenței epocii contemporane. Pentru a crea, imagina sau desena într-o altă formă decât cea inițială, schimbându-i aspectul, a-i da expresie, valoare semnului, care reprezintă și problema actuală a comunicării vizuale, trebuie să tindem spre cercetarea tot mai minuțioasă a semnificației acestuia.

În procesul de creație, studenții arhitecți adesea se bazează pe stilizare cu accent pe simplitate, armonie și conexiune dintre diverse forme, încercând să-și exteriorizeze personalitatea cu ajutorul jocului de linii, tonuri și culori. La această etapă putem observa începutul procesului de formare a stilului individual, fapt ce demonstrează că a început modelarea profesională a viitorilor arhitecți. Considerăm că studenții arhitecți trebuie să devină buni creatori de obiecte, idei, forme și valori.

În concluzie: Cercetările ulterioare au demonstrat că complexitatea semnelor iconice, estetice, semantice, valorice care fac parte din limbajul vizual reprezintă elementele fundamentale care permit comunicarea vizuală. Decodificarea acestor combinații specifice, relevante a semnelor, grupărilor ordonate și echilibrate într-un întreg și în spațiu este o componentă esențială a semanticii fără de care este imposibilă comunicarea vizuală.

Valoarea unui edificiu arhitectural depinde nu numai de perceperea semantică a mesajului, dar și de capacitatea inventivă și de modul de exprimare a viitorului arhitect. Mesajul arhitectural în sine poate desemna și calitatea, utilitatea, confortul, esteticul determinând contemplarea vizualului. Interpretarea formelor, simbolurilor, semnelor în baza cunoștințelor științifice semiotice va aduce contribuții utile în formarea și dezvoltarea limbajului vizual, în formarea dialogului în sistemul de comunicare vizuală a studentului arhitect.

Bibliografie

1. Arnheim R. *Arta și percepția vizuală. O psihologie a văzului creator*. Ed. a II-a. Iași: Polirom, 2011. 502 p.
2. Barbu M. *Semiotica arhitecturii sau Arhitectura ca filosofie a libertății*. București: Capitel Avangarde, 2012. 108 p. ISBN 978-606-93015-2-4
3. Cucoș C. *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. 224 p.
4. Lipps T./Trad.: Grigore Popa, *Estetica. Contemplarea estetică și artele plastice*. Volumul II. București: ed. Meridiane, 1987. 280 p.
5. Mihăilescu D. *Limbajul culorilor și al formelor*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1980. 254 p.
6. Țărnă E. *Bazele comunicării*. Curs universitar. Chișinău: Prut internațional, 2017. 408 p. ISBN 978-9975-54-355-2
7. Șușală, I. N., Bărbulescu O. *Dicționar de artă. Termeni de atelier*. București: Ed. Sigma, 1993. 302 p. ISBN 973-9077-22-6
8. *Enciclopedie de filosofie și științele umane*. București: ALL EDUCATIONAL, 2007. 1208 p.
9. ro.wikipedia.org/wiki/Semiotică